

АНОТАЦІЯ

Стрілець А. М. Діяльність оркестру народних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського в історичному хронотопі.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»; галузі 02 – «Культура та мистецтво». Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, Міністерство культури України та інформаційної політики. Харків 2022.

Пропонований творчий мистецький проєкт за проблематикою та змістом присвячений вивченню оркестру народних інструментів як творчої одиниці в системі навчального процесу виконавців спеціалізації «народні інструменти» в аспекті взаємодії *історії* цього виду музикування на теренах Слобідської України (з центром у м. Харків) та існуючої *практики* в конкретному мистецькому виші в історичному часопросторі (з 1950-х по 2020 роки). Досвід творчої діяльності автора творчого мистецького проєкту дозволив на цьому підґрунті вибудувати об'єктивну систему поглядів (історико-культурних, теоретико-методологічних, когнітивно-діяльнісних, аналітичних) на підготовку диригента оркестру народних інструментів на сучасному етапі мистецької практики та освіти.

Актуальність теми спричинена стратегією діяльності кафедри народних інструментів України ХНУМ імені І.П.Котляревського і чинниками, що її обумовили: необхідність методологічного аналізу сучасного стану підготовки диригентів народного оркестру, з'ясування історичної спадкоємності різних генерацій – діячів народно-інструментального мистецтва з творчими процесами сьогодення; вивчення ролі харківських композиторів у створенні оригінального репертуару для цього навчального колективу, когнітивно-діялісна оцінка історичного шляху розвитку оркестру народних інструментів ХНУМ за 95 років

існування вишу, що залишається невисвітленою сторінкою української музикології.

Мета дослідження - обґрунтувати інтерпретативну концепцію підготовки диригента оркестру народних інструментів, в якій узагальнюються функції, структура та специфіка його діяльності.

Надмету творчого проекту вбачаємо в інтеграції «зустрічного руху» сучасної практики вищих музичних навчальних закладів України та науки про музику, зокрема, інтерпретології.

Ідея проекту полягала в актуалізації втрачених, або маловідомих зразків, які зберігають художньо-естетичну цінність для сучасного українського слухача. Автором опрацьовано 22 твори (партитури) харківських композиторів О.Стеблянка, Д.Клебанова, В.Подгорного, П.Гайдамаки, І.Ковача, Б.Міхєєва, А.Гайденка, І.Гайденка, М.Стецюна та ін. в різних жанрах. Концертні програми №№1, 2 3 побудовані за принципом реконструювання фактів музичного буття Харкова в царині народно-інструментального та оркестрового музикування від 1950-х років до нині. Критеріями добору матеріалу обрано хронологію творів та персоналії композиторів.

Новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні позицій концепції сучасної підготовки диригентів оркестру народних інструментів, яку можна вважати інтерпретативною, оскільки вона, з одного боку, відбиває власний досвід автора, а з іншого – спирається на усталені універсалії музичної творчості: композиторське мислення, музичний стиль, технологія та психологія диригента. Когнітивний трикутник «технологія – психологія - інтерпретація» стане у нагоді музикантам-виконавцям інших спеціалізацій. Проаналізовано більшість репертуарних творів в різних дискурсах: структурному, жанровому, стильовому, виконавському, що має практичне значення для методичного забезпечення діяльності навчального оркестру та уведення цих творів у концертно-педагогічний обіг.

У висновках встановлено історичну спадкоємність харківської школи диригування та роль харківського відділення Спілки композиторів у створенні оригінального репертуару для цього оркестрового складу; виявлено жанрову специфіку та історико-стильову динаміку оригінальних творів В.Борисова, А.Гайденка, М.Стецюна, Б.Міхєєва, І.Гайденка; визначено роль і функції диригента як керівника і інтепретатора.

Ключові слова: *оркестр народних інструментів, диригент, творча діяльність, історичний час і простір, ХНУМ імені І.П.Котляревського, когнітивний трикутник, диригентська інтерпретація.*

SUMMARY

Strilets A. M. The creative activity of the KhNUM named after I.P.Kotlyarevsky folk instruments orchestra in the historical chronotope

Scientific substantiation for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Art in the speciality 025 “Musical Art” (field of study 02 “Culture and Art”). – Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kharkiv, 2022.

The proposed creative art project is devoted to the study of the folk instrument orchestra as a creative unit in the system of performers’ educational process of the folk instruments specialisation in the aspect of the interaction of the history of this music making type in Slobid Ukraine (centered in the city of Kharkiv) and the existing practice in a particular Art University in historical time and space perspective (1950s – 2020s). The creative experience of the creative art project author allowed to build an objective system of views (historical and cultural, theoretical and methodological, cognitive and active, analytical) on the preparation of a folk instrument orchestra conductor at the modern stage of artistic practice and education.

The relevance of the topic is substantiated by the strategy of the Ukrainian Folk Instruments Department of the State National University of Ukraine named after I.P. Kotlyarevsky and the factors determining the latter: the necessity for a

methodological analysis of the current state of folk orchestra conductors' training, clarification of the historical interaction between different generations of folk-instrumental performers with the current creative processes, the study of the Kharkiv composers role in the creating of the original repertoire for this educational orchestra, a cognitive and active assessment of the development of folk instruments orchestra of KhNUM in the historical perspective of 95-year activity and existence, which remains an unexplained page of Ukrainian musicology.

The purpose of the study is to substantiate the interpretive concept of folk instrument orchestra conductor training, in which the functions, structure and specifics of his activity are summarized.

We see the primary goal of the creative project in the integration of the 'meeting movement' of the Ukrainian higher music educational institutions modern practice and music science, in particular, interpretology.

The idea of the project was to update lost or little-known samples that retain artistic and aesthetic value for a modern Ukrainian listener. The author worked over 22 music pieces of Kharkiv composers, such as O. Steblyanka, D. Klebanov, V. Podgorny, P. Haydamaka, I. Kovach, B. Mikheev, A. Haydenko, I. Haydenko, M. Stetsyun, etc., in different genres. Concert programs No. 1, 2, 3 are based on the principle of reconstructing of the Kharkiv musical life facts in the realm of folk instrumental and orchestral music since the 1950s to the present moment. The chronology of the works and the composers' personalities were chosen as the criteria for material selecting.

The novelty of the obtained results lies in the substantiation of the positions of the concept of the folk instruments orchestra conductors' modern training, which can be considered interpretive, since it, on the one hand, reflects the author's own experience, and on the other hand, is based on the established universals of musical creativity: composer's thinking, musical style, technology and psychology of the conductor. The cognitive triangle "technology - psychology - interpretation" will be useful to musicians-performers of other specializations. The majority of repertoire works were analyzed in various discourses, such as structural, genre,

stylistic, performance, which is of practical significance for the methodical support of the educational orchestra and the introduction of these works into the concert and pedagogical circulation.

The conclusions contain the historical continuity of the Kharkiv conducting school and the role of the Kharkiv branch of the Composers Union in creating an original repertoire for this orchestra; the specific nature of the genre, as well as the historical and stylistic dynamics of the original works of V. Borisov, A. Haydenko, M. Stetsyun, B. Mikheev, I. Haydenko were identified; the role and functions of the conductor as a leader and an interpreter are defined.

Key words: *folk instruments orchestra, conductor, creative activity, historical time and space, KhNUM named after I.P. Kotlyarevskyi, cognitive triangle, conductor's interpretation.*